

Odsevi nekega časa

– pilonovci razstavljali v Pilonovi galeriji

V Pilonovi galeriji Ajdovščina je potekalo odprtje razstave likovnih del dijakin in dijakov 1. a Srednje šole Veno Pilon Ajdovščina, nastalih skozi skupinsko in individualno ustvarjanje pod mentorstvom profesorice Damjane Plešnar ter kustosinje Tanje Cigoj.

Tematiko likovne delavnice, ki se je v lanskem letu odvrtila že sedemnajstič zapovrstjo, so tokrat začrtala grafična dela enega vodilnih slovenskih ekspresionistov – Vena Pilon. Dela 29 dijakin in dijakov so nastala med delavnico, katere idejno zasnovo je dala razstava Veno Pilon. Grafika (Pilonova galerija, 1. oktober–21. november 2021). Dijaki so ustvarjali v duhu ekspresionizma v izbrani grafični tehniki, stirografiji, posamezne zgodbe za deli pa so prenesli tudi v besedo – svoje zapise bodo predstavili na odprtju.

Skozi ustvarjanje so poskušali razkriti lastna občutenja časa ter z razumevanjem razno-terosti in raznolikosti resnic razplesti rdečo nit zgodbe, ki jo zapisujejo vsakdan, doživljanja sveta ter njegovih pojavnosti in odzivi nanjo. Žal je ta daleč od idealnega in odvijanje

zank vsakdanjih zapletov, prepletov in pripletov postaja občasno komajda znosno, malone neznosno. Svet, v katerem preživljajo svojo zgodnjo mladost tokratni razstavljalci, je bil namreč še pred nekaj leti nepredstavljen. Strahu in njegovima tesnima sledilkama

tesnobi in ranljivosti, ki ju je čas izpostavil in ki sta slehernika ogrnili v mrazec plašč, sta sledila še izrazitejši individualizem in nezaupanje v sočloveka. Ta trenutek zato brezpogojno potrebujemo umetnost, ki zmore zgladiti zrak rezajoče robove dogajanja ter pripomoči k temu, da v nas ponovno vstane človeškost. V umetnosti so namreč dovoljene različice stvarnosti, zaželena drugačnost razmišljanja in iskrenost izraza dobrodošla. Morda je torej zdaj čas, da strahove zamenjamo za (večje) razumevanje, morebiti je zdaj čas za prevrednotenje vrednot, za kar si je pred več kot stoletjem prizadeval tudi ekspresionizem.

Viri besedila: Pilonova galerija (URL: <https://venopilon.com/sl/odsevi-nekega-%C4%8Dasa-1>); zgibanka in plakat razstave.

Čigava je glasba?

Vse v veselju niha. Valove elektromagnetnega nihanja doživljamo kot različne barve svetlobe, nihanje snovi pa potuje do naših ušes kot zvok. Čudežno je, da lahko ta nihanja zaznavamo ne zgolj kot nek stroj za zaznavo frekvenc, pač pa se nam iz nihanj, ki prihajajo do nas, veličastno razodeva vsebinski smisel – in temu rečemo glasba.

Glasba je torej preplet različnih nihanj ali vibracij. Vibracije pa iz okolice prejema tudi naše telo. Ne zgolj ušesa; zanihajo tudi kosti in telesne tekočine. Nekatera nihanja, npr. strojni hrup, delujejo na nas negativno, stresno ali celo rušilno. Toda nepreštevni so zvoki, ki na nas vplivajo z mnogimi znanstveno dokazanimi pozitivnimi učinki. In prav temu vplivu se med drugim posvečajo številne znanstvene raziskave. Povod zanje so številne tehnike zvočne in glasbene terapije, nekatere izmed teh izvirajo še iz starega veka. S pomočjo raziskav pa se razvijajo nove oblike terapije, ki se uporabljajo za zdravljenje ali dopolnilno zdravljenje simptomov stresa, motenj spanja, koncentracije, ravnotežja, demence, posttraumatskega sindroma ter mnogih drugih nevroloških bolezni, pa tudi za krepitev samopodobe, odpravo treme pred nastopanjem in celo težav s sluhom in posluhom.

Da bi zvok zdravilno učinkoval na nas, pa nam ni treba čakati na obisk zvočne ali glasbene terapije. Obstajajo številni načini, kako se lahko sami zdravimo z glasbo. Med njimi je na prvem mestu petje. Petje zaniha kosti glave v zdravilne resonance. Učinek teh se še poveča pri skupinskem petju. Ob prispevanju k zvoku skupine in doživljanju zvočne in sporočilne celote se sproščajo endorfini in dvigujejo razpoloženje. Podobno velja tudi za igranje glasbenih inštrumentov. Izjemno blagodejen je učinek koncentracije, ki spremlja prelivanje zvočne ideje – bodisi zapisane kot note, improvizirane ali izvajane po posluhu – ob hkratni

koordinaciji telesne motorike in intenzivnem poslušanju, kar vpliva na nadaljnjo izpeljavo. Pri tej zahtevni povratni zanki se aktivirajo vsi možganski centri, kar je edinstven pojav. Kot pravijo nevrologi, nobena druga človekova dejavnost ne predstavlja tako celostne vadbe za možgane kot glasba.

Komu je vse to dano? Kdo lahko intenzivno poje, posluša, igra? Vsakomur od nas je dano, da si zapoje vsaj pod tušem ali pa v zavetju svoje sobe pritegne melodiji na radiu. Najlepša izkušnja pa je, če se pri petju opolnomočimo preko tega, da se spoznamo s svojim glasom in ga sprejmemo kot del svoje identitete. Iz tega lahko črpamo veliko samozavesti. Iz pomirjenosti s svojim glasom lahko sklepamo, kako blizu smo sami sebi, koliko se sprejemamo in kakšna je naša samopodoba. Kaj pomeni to opolnomočenje? Da si dovolimo, tudi če naš glas ni dober kot glas vrhunškega pevcina in pojemo »fauš«, izraziti se z glasom v skupini ali pred skupino, da dovolimo svojemu glasu, da zazveni, in da pri tem občutimo več pozitivnega kot negativnega. Tako ob izražanju z lastnim glasom ne občutimo strahu, pač pa sprostitve, užitek, veselje, življenjsko radost, povezanost s prijatelji.

Od kod so se nabrali ti strahovi pred lastnim glasom in pred lastnim ustvarjalnim izražanjem? V nekaterih družinah petje in glasbeno izražanje nista prisotna. Če smo zrasli v takšnem okolju, gre za strah pred novim, saj nismo vajeni svobodnega pretoka izražanja. Danes je takšno okolje zelo razširjeno, saj je življenje napolnjeno z reproduciranjem glasbe preko predvajalnikov,

zaradi česar pa smo pozabili na svojo potrebo po izražanju, ki je še vedno v nas. Po drugi strani pa je bil marsikdo deležen glasbene izobrazbe, a je prejel izkušnjo, da je pri glasbi najpomembnejša popolnost in da ima pod soncem pravico bivati le popolna izvedba. Tudi to pretirano stremljenje k popolnosti ima v sodobni družbi več dejavnikov. Na naše svobodno izražanje deluje kot močna blokada in se izključuje z radostnim doživljanjem glasbe. Mar obstaja res le en način, kako je nekaj dobro in prav? Nikakor. Ljudska pesem je bila zmeraj svobodna, izmikala se je togosti »pravilne« izvedbe, obstajalo je nešteto različic posamezne pesmi. Tudi glasba, ki jo danes imenujemo klasična, se je še pred nekaj stoletji izvajala bolj spontano, vsakič z drugačnim okrasjem in improvizacijskimi vložki. To velja tudi za jazz glasbo, kajti pri njej je notni zapis zgolj opomnik za osnovno strukturo, ki jo napolni vsakič prerोजना vsebina.

Če nam takšne sproščenosti ob glasbi niso privzgojili, sprva potrebujemo več časa, da se v njej sprostimo, da odkrijemo potencial sožitja z njo in občutimo izpolnjenost ob tem, ko nas objame. In že odplavamo v svoj notranji svet ali pa radostno delimo glasbo z drugimi.

Zato moramo tudi glasbeni pedagogi v svojem delu med najvišje prioritete postavljati prav intenzivno doživljanje v glasbi. Kajti življenjska radost, ki jo prinaša glasba, pripada vsem. In ko je bomo imeli vsi, bomo smeli poimenovati našo civilizacijo z novim imenom. Zakaj bi imeli atomski vek, če lahko s petjem zgradimo harmonični vek?

Bojana Šaljić Podešva, prof. glasbe

Razstava o kruhu

Na ogled vas vabijo fotografije o kruhu, ki so plod sodelovanja med Srednjo šolo Veno Pilon Ajdovščina, ZRC SAZU in Društvom gospodinj z dramsko skupino Planina pri Ajdovščini. Dijake je skozi proces fotografiranja popeljala nekdanja

pilonovka in profesionalna fotografinja Tina Velikonja. V galeriji grajskega parka razstavljajo: Jona Stibilj, 1. a; Nejc Franko, 1. d; Larisa Koren, 2. b; Lia Bajec, 2. d; Kristina Marc, 3. č; in Loti Strle, 1. d.

Iskrene čestitke!

Zimski športni dan v Kranjski Gori

V torek, 8., in v sredo, 10. marca, je potekal zimski športni dan, ki smo ga letos izvedli na enotni lokaciji. Z avtobusi smo se odpravili na idilično Gorenjsko, kjer smo uživali v treh različnih dejavnostih. Izbirali smo lahko med smučanjem v Kranjski Gori, smučarskih tekom v Planici in pohodom od Rateč do Tamarja.

Oba dneva sta bila zaradi toplega sonca naravnost idealna za športno aktivnost.

Igor Sever, prof. športne vzgoje

Brezčasna umetnost

– tretja okrogla miza v sklopu 70-letnice Srednje šole Veno Pilon Ajdovščina

V četrtek, 3. 3. 2022, smo na Srednji šoli Veno Pilon Ajdovščina zopet gostili nekdanje pilonovce. Tokrat so se povabili prijazno odzvale ustvarjalke, poustvarjalke in raziskovalke s področja likovne in glasbene umetnosti.

S Pio Brodnik, Bogdano Borota, Anamarijo Stibilj Šajn, Tanjo Martelanc in Ano Maraž smo se pogovarjali o umetnosti. O tem, kako se nas dotakne, kako nas spreminja, kako močna je njena sila, ko začutimo ustvarjalni vzgib. Kako brezčasna je, ko v nas vzbudi občutje lepote, ki se z nevidno silo siplje na nas iz večnosti in se tja vrača, vedno mlada, vedno sveža.

Vse gostje so se razveselile znanih obrazov profesorjev med občinstvom in led je bil kmalu prebit.

Anamarija Stibilj Šajn je umetnostna zgodovinarica, likovna kritičarka in kuratorica. Študirala je na Filozofski fakulteti v Ljubljani in do leta 1999 poučevala na Srednji šoli Veno Pilon v Ajdovščini. Sodelovala je na številnih mednarodnih likovnih kolonijah: Slovenija odprta za umetnost, Umetniki za Karitas (obe na Sinjem vrhu nad Ajdovščino), Dvorski likovni dnevi (Dvor pri Žužemberku), mednarodni simpozij Zaplana in mnogih drugih v Sloveniji in v tujini.

Pripravlja predstavitev posameznih domačih likovnih ustvarjalcev in jih predstavlja na odprtih razstav ter objavlja recenzije v časopisju. Kot pomembne mejnike na svoji poti sama izpostavlja nalogo izbora slovenskih avtorjev za trienalni projekt v Neaplju 2005, organizacijo razstave desetih slovenskih slikarjev na Nizozemskem in vodenje razstavne dejavnosti sežanske Velike galerije Ivana Varla in Male galerije Mira Kranjca.

Sodeluje v mednarodnih projektih (LYNX, *Rise of Woman in Culture in Western Balkan*) ter projektih v Italiji in na Hrvaškem. Slovenske umetnike je predstavljala v Rimu, Bruslju, Londonu in na Dunaju. Pripravila je obširne analize likovnih del in predstavitev avtorjev: Nikolaja Mašukova, Klavdija Tutte, Etki Tutte, Klementine Golija, Adela Seyouna, Azada Karima, Jožeta Stražarja Kiyohare, Franca Goloba, Adolfa Pena, Jožeta Kotarja in Rudija Skočirja. Napisala je mnoge monografske študije (o Janezu

Kovačiču, Jožetu Šajnu, Marjanu Miklavcu, Konradu Krajncu in Nikolaju Mašukovu). Lani je napisala tudi monografsko študijo ob devetdesetletnici akademske kiparke Sonje Tavčar Skaberne, kmalu pa bo izšla tudi monografija Gregorja Pratekerja. Za izjemne dosežke na področju kulture je prejela februarско priznanje občine Logatec, kjer tudi živi. Šolanje na Pilonu ima v lepem spominu, prav tako tudi kasnejše poučevanje in spoštljivo sodelovanje s profesorji, kasnejšimi sodelavci. Zanimanje za sodobne likovne umetnike in povabilo akademskega slikarja Klavdija Tutte k projektu Slovenija odprta za umetnost ji je odprlo spekter poznanstev za utiranje profesionalnega delovanja doma in v tujini. Ljudem skuša približati likovno umetnost na preprost način, brez izrazitih strokovnih izrazov in predvsem brez zapisanih predlog. Na lanskoletnem mednarodnem projektu *Women About Women*, na katerem je bila kuratorica za Slovenijo, so se ukvarjali s problemom ženskih likovnih ustvarjalcev pri svojem profesionalnem delu.

Dr. Bogdana Borota je redna profesorica za didaktiko glasbe na Pedagoški fakulteti Univerze na Primorskem. Po maturi na ajdovski gimnaziji je najprej diplomirala na Pedagoški akademiji, nato pa postala profesorica glasbene pedagogike na Akademiji za glasbo. Kot je sama povedala, so jo do zaposlitve na pedagoških fakultetah v Ljubljani in Kopru številna naključja pripeljala. Njena doktorska disertacija nosi naslov *Vpliv sodobne tehnologije na pouk glasbene vzgoje*. Sodelovala je v številnih raziskovalnih projektih, pri vseživljenjskem izobraževanju učiteljev ter pri iskanju inovativnih in ustvarjalnih postopkov poučevanja in učenja. Pripravljala je dokumentacijo in bila nosilka programov profesionalnega razvoja, sodelovala na številnih konferencah in znanstvenih simpozijih. Sodelovala je pri prenovitvah učnih načrtov za glasbeno vzgojo in kot gostujoča profesorica predavala doma in v tujini. Je avtorica in soavtorica znanstvenih monografij in visokošolskih učbenikov. Za svoje delo je prejela več nagrad in priznanj, med drugimi leta 2017 nagrado Republike Slovenije na področju šolstva za izjemne dosežke na področju visokega šolstva.

Njeni spomini na srednješolske dni so nas razvedrili, bili so polni hu-

morja, pa vendar se je iz njenih besed dalo čutiti tudi spoštovanje do učiteljev, ki so dijake spremljali po poteh odrasčanja. Njeno poklicno udejstvovanje, v sklopu katerega poučuje tudi bodoče vzgojitelje, pa zaznamuje močna predanost glasbi in umetnosti nasploh. To je dokazala v zadnjem času tudi pri vodenju projekta SKUM, v katerem naj bi bili umetniki na vseh stopnjah izobraževanja »živi prinašalci umetnosti«, ki bi otroke in mlade ljudi navdušili za lepoto.

Dr. Tanja Martelanc je leta 2009 diplomirala na Oddelku za umetnostno zgodovino in Oddelku za germanistiko z nederlandistiko in skandinavistiko na Filozofski fakulteti Univerze v Ljubljani. Iste leta se je zaposlila kot mlada raziskovalka na Umetnostnozgodovinskem inštitutu Franceta Steleta ZRC SAZU v Ljubljani ter se vpisala na podiplomski študij na Filozofski fakulteti Univerze v Mariboru (smer: Zgodovina, Novi vek). V času podiplomskega študija je pridobila več štipendij, ki so ji omogočile raziskovanje v širšem srednjeevropskem prostoru in v Italiji. Rezultate svojih raziskav je predstavljala na domačih in tujih simpozijih (Švica, Italija). Leta 2016 je uspešno zagovarjala doktorsko disertacijo z naslovom *Kapucinska arhitektura v slovenskem etničnem prostoru do nastanka Ilirskih provinc, ki je bila pod naslovom Kapucini in njihova arhitektura na Slovenskem* v letošnjem letu izdana tudi v okviru periodične publikacije *Acta Ecclesiastica Sloveniae*. V študijskem letu 2016/2017 je predavala na Fakulteti za humanistične študije na Univerzi na Primorskem, sedaj pa je zaposlena kot arhivistka v Pokrajinskem arhivu v Novi Gorici. Poleg cerkvene umetnosti, kateri posveča največ pozornosti, jo še posebej zanima raziskovanje protiturskih taborskih kompleksov.

Na ajdovsko gimnazijo se je, čeprav prihaja iz Šempasa, vpisala po nasvetu brata, prav tako pilonovca, pa tudi zaradi slovesa šole po odličnem pouku nemškega jezika. Te odločitve ni obžalovala, saj se je s sošolci lepo razumela. Za njeno odločitev glede nadaljnega študija pa je bila zaslužna prof. Nežka Mikuz, ki je Tanjo Martelanc navdihnila s svojo ljubeznijo do likovne umetnosti. Študij umetnostne zgodovine in germanistike je odlično povezovala. Prav ta kombinacija se je namreč izkazala za idealno, saj ji je poznavanje branja nemške gotice služilo pri

raziskovanju. Poleg ostalega je zelo ponosna tudi na to, da se je posvetila podrobnemu raziskovanju domačega Šempasa. Približala nam je delo arhivista, ki ga odslej ne bomo več videli kot uslužbenca med zaprašenimi knjigami, ampak kot aktivnega ohranjevalca sprememb časa.

Pia Brodnik je sopranistka in redna profesorica petja na Akademiji za glasbo Univerze v Ljubljani. Njena pevska pot se je začela po opravljeni diplomski iz glasbene pedagogike, ko je začutila, da tudi svoj glas lahko izžola na višjem nivoju. K temu cilju je veliko pripomogla selitev v Kanado, kjer je z odliko diplomirala na umetniškem oddelku Univerze v Waterlooju pod mentorstvom dr. Davida Falka. Tako se je začelo njeno umetniško delovanje. Po vrnitvi v domovino se je poleg tega posvečala poučevanju petja, najprej na nižji stopnji, nato pa na Akademiji za glasbo Univerze v Ljubljani, kjer še vedno deluje in je v svet poslala že veliko uspešnih solistov. Njena velika ljubezen je tudi nastopanje na gledališkem odru. V Poletnem gledališču Studenec sodeluje že od leta 2000. Bogata je tudi njena diskografija, saj je izdala osem samostojnih zgoščenk in bila soavtorica pri mnogih drugih. Seveda tu ne moremo mimo zgoščenke s Puccinijevimi arijami, ki jo je posnela v sodelovanju z londonskimi filharmoniki. Opisala je svojo neprecenljivo izkušnjo s samim snemanjem, pa tudi zadovoljstvo nad kvaliteto izdelka.

Njeni stiki z rodno Ajdovščino so bili po odhodu na študij v Ljubljano manj pogosti, vendar se še vedno rada vrača. Zelo je hvaležna profesorjem za odlično znanje francoščine in angleščine, saj z dobrim poznavanjem jezika lažje in bolje izgovarja besedila pesmi. Od pre mnogih nastopov se spominja posebne energije, ki se je zgodila med nekim koncertom, ki ga je izvedla za otroke s posebnimi potrebami. Kot izvrsten prostor za koncerte pa izpostavlja cerkev, saj se v njej se poleg dobre akustike čuti tudi duhovna plat ambienta.

Ana Maraž je leta 2011 diplomirala na Pedagoški fakulteti v Ljubljani na oddelku za likovno pedagogiko. Zadnjih pet let kot samozaposlena v kulturi aktivno deluje na področju ilustracije. Svoje ilustracije ustvarja v mešanih in digitalnih tehnikah, najbolj prepoznavni pa so njeni črno-bele ilustracije ter kolaži, za katere je značilen minimalističen

in ploskovit slog. Njene ilustracije, ki so izšle v antologiji pravljic Mateta Dolenc *Kako dolg je čas*, so bile uvrščene na 50. Zlatno pero Beograda - 15. mednarodni bienale ilustracije 2019, na *Golden Pinwheel Young Illustrators Competition 2020* v Šanghaju na Kitajskem, 28. bienale ilustracije Bratislava 2021 in na 14. Slovenski bienale ilustracije. Knjige so bile razprodane, nato pa so izšle v posebni nakladi za projekt Rastem s knjigo, pri katerem so vsi slovenski sedmošolci prejeli po en izvod. Ana je ilustrirala pesmi Miroslava Košute v knjigi *Božaj veter*, ki so bile uvrščene na festival Ilustrofest v Beogradu. Njene ilustracije izhajajo v revijah *Cicido*, *Ciciban* in *Mavrica*. Za svoja dela je prejela več nagrad in priznanj: priznanje Hinka Smrekarja na 11. Bienalu slovenske ilustracije, posebno omembo za ilustracijo in oblikovanje albuma *Mart - Domestic*, nagrado za najboljšo ilustracijo v kategoriji Knjižne ilustracije na Ilustrofestu v Srbiji ter Posebno pohvalo po izbiri posamičnega člana žirije - Silvana Omerzuja na 14. Slovenskem bienalu ilustracije. Razstavlja doma in v tujini, živi in dela v Vipavi.

Njeno srednješolsko obdobje se je najprej zaključilo na programu Predšolska vzgoja, nato pa je opravila še splošno maturo in sprejemni izpit na Pedagoško fakulteto. Hecno se ji zdi, kako je na Pilonu v amfiteatralnem prostoru pisala teste, jih kasneje sama delila svojim dijakom, tokrat pa je isti prostor obiskala kot gostja ilustratorica. Odločitev za opravljanje splošne mature na Gimnaziji v Novi Gorici se je izkazala za odlično za njeno nadaljnjo izobraževalno pot, čeprav se je tisto leto počutila čudno, saj so sošolci odšli na študij v Ljubljano in Koper. Izobraževanje na srednjem strokovnem izobraževanju na Predšolski vzgoji ji je bilo v veselje, zahvaljujoč številnim uram likovnega ustvarjanja, zlasti pa likovnemu krožku. Profesorica Damjana Plešnar ji je omogočala udeležbo in priložnost za ustvarjanje na mnogih domačih in tujih likovnih delavnicah.

Uradni del večera se je kar prehitro iztekel in še veliko zanimivega smo si povedali na neformalnem druženju v avli šole. Dogodek nas je vse navdal z občutkom, da se je lepo spet srečati in s hvaležnostjo pogledati na prehojene poti.

Damjana Plešnar in Vida Červ, profesorici in moderatorki večera

S PILONOVCI SKOZI ČAS

Četrta tematska okrogla miza

NOSILCI RAZVOJA IN
ISKALCI PRILOŽNOSTI

Znanstveniki in gospodarstveniki

21. april 2022 ob 18. uri

